

PARADIJS DER RUNDEREN

FOTO: DICK BREDELS

Afra 31 tot en met Afra 132: acht generaties koeien op rij. Boer Ton Lansbergen in Egmond aan den Hoef weet het: 'een wereldrecord'. Koeien worden gemiddeld 6 jaar oud, er zijn uitschieters tot zelfs 18 jaar. Stammoeder Afra 31 is al bijna 16 jaar oud, geeft geen melk meer maar ziet er nog patent uit. Koeien en stolpen: een eeuwenoud verbond. De lengte van de stolp werd bepaald door het aantal koeien, gemiddeld 16, en de hoogte van de stolppiramide door de wintervoorraad hooi.

Afra en Pablo

Nadat het melkvee vanaf de jaren zestig naar de ligboxen verhuisde kwamen de stallen leeg. Pablo Picasso heeft de koeien nog zien staan toen hij in 1905 een weekje in Schoorl dam schilderde. Meer oog had hij nog voor andere schonen van het platteland: de West-Friese vrouwen die hij in klederdracht afbeeldde. Zoals, met stolp, op 'Les trois Hollandaises' nog tot juni op de tentoonstelling van zijn vroege werken in het Van Gogh museum.

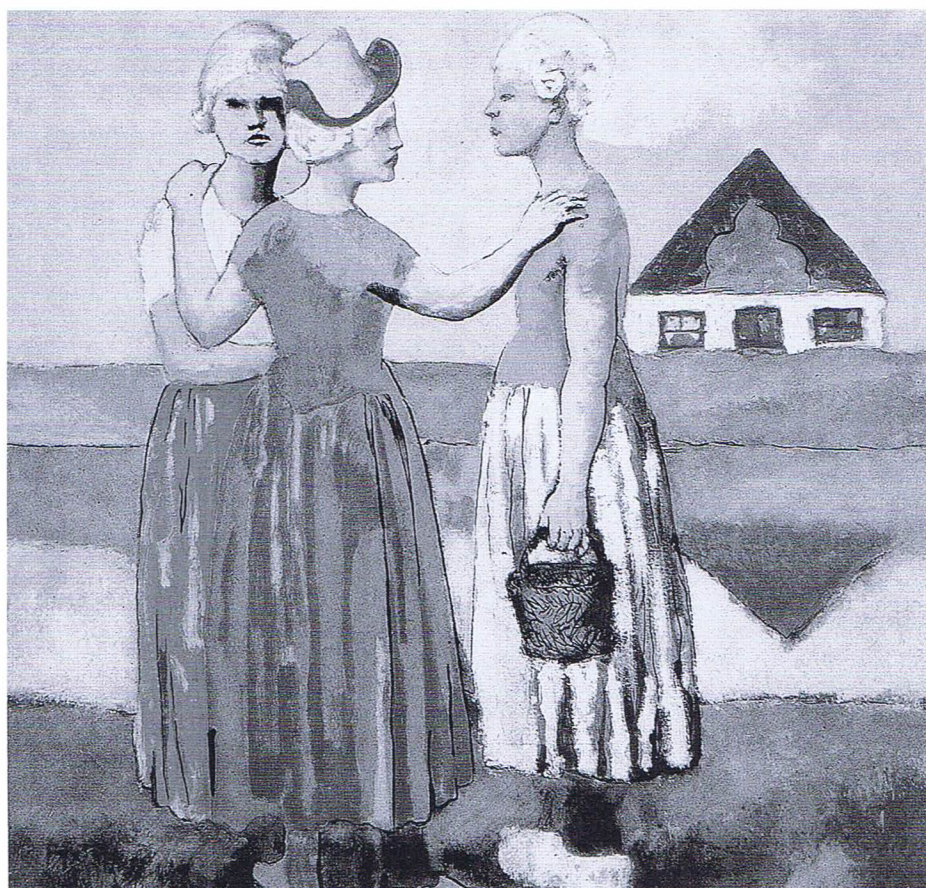

FOTO: MUSEE PICASSO, PARIJS

In dit nummer

Over de Stolp-award 2011 aan modelboerderij Betsy's Hof in Heiloo met zijn bijzondere koestal (Betsy was overigens geen koe). Ook over een opgraving naar stolpresten in Heerhugowaard en de 'stolpi's' van IJsland. Bij het volgende nummer (juni/juli a.s.) gaat het verzoek om de contributie 2011 te voldoen: € 15,- (meer mag).

Monumentaal

Is het aantal stolpen met een monumentenstatus al relatief klein (circa 10 %); de bezuinigingen zetten de bescherming verder op de tocht. Zo gaat de gemeente Graft-de Rijp de subsidieregeling afschaffen. De provincie hevelt de provinciale monumenten over naar gemeenten maar met uitzondering van de stolpen die provinciale aandacht houden. Zoals met de mogelijkheid voor laagdrempelige leningen, waarover in de volgende nieuwsbrief meer. ▲

INHOUD

- ▲ Kiek 16 & 17
- ▲ Stolp-award naar Heiloo
- ▲ Binnenkijker
- ▲ De koe en de stal
- ▲ Opgraving Heerhugowaard
- ▲ Boer & Jongens
- ▲ Stolpi
- ▲ Stolpen in het nieuws

STOLP-AWARD VOOR BETSY'S HOF

Heiloo, donderdagmiddag 10 maart. Vice-voorzitter van de Boerderijstichting Wim Schermerhorn overhandigt onder luid applaus de Stolp-award 2011 aan Bart van der Feen de Lille en Marielies van Lente, de eigenaar-bewoners van stolpboerderij Betsy's Hof aan de Kennemerstraatweg in Heiloo. Vanwege een geslaagde herbestemming en restauratie die tevens de relatie met het eeuwenoude landgoed Ter Coulster in ere hersteld.

Wim citeert Brandt Buys die in zijn boek 'De landelijke bouwkunst in Hollands Noorderkwartier' Betsy's Hof onder andere omschrijft als 'een opvallende harmonie tussen het schone, nuttige en ambachtelijk verantwoorde'. Volgens Schermerhorn is na de recent uitgevoerde restauratie en nieuwe bestemming hiervan nog steeds in ruim voldoende mate sprake en zo zei hij: 'Voor mij is nog steeds heel goed te zien hoe het hiervoor geweest is' en als oud-agrariër meende hij enig recht van spreken te hebben.

Hoe het ook zij, de Stolp-award is een blijk van waardering van de Boerderijstichting voor initiatieven die in hoge mate goed zijn geslaagd en een voorbeeldfunctie en een inspiratiebron kunnen zijn voor andere

eigenaar-bewoners, gemeenten, projectontwikkelaars om de waarde van de stolp zo lang als mogelijk te bestendigen. Stolpen en Noord-Holland varen daar wel bij. En de mensen ook.

Landgoed met modelboerderij

Tijdens de rondleiding door de stolp was er veel belangstelling voor de deskundige uitleg en voor de verhalen over de details uit de rijke geschiedenis van Betsy's Hof. Hoewel de stolp als modelboerderij anno 1913 nog net geen honderd jaar oud is, de geschiedenis in samenhang met het landgoed Ter Coulster is echter al eeuwenoud. Het landgoed is namelijk al 200 jaar bezit van de familie Van der Feen de Lille. Waar het landhuis in de loop van de tijd verdween, is de relatie met het landgoed met

Aanbieding Stolp-award in Betsy's Hof.

de herbestemming en de restauratie van Betsy's Hof duurzaam bestendigd. Naar de maatstaven van de Vrienden van de Stolp is deze restauratie er een met een gouden randje en de organisatie hoopt dat het voorbeeld van Betsy's Hof velen mag inspireren. Bart en Marielies hebben de Stolp-award voor hun inspanningen dan ook dubbel en dwars verdiend.

Zie ook de Binnenkijker in dit nummer. ▲

NIEUW VOOR OUD

Verlaten en vervallen. Dat was een kleine stolp op Wieringen aan de Gemeenelandseweg te Smerp (Hippolytushoef). Sinds 1954 niet meer bewoond en alleen nog voor berging in gebruik geweest. Marga Duijnker vatte het plan op voor een reddingsactie en vroeg ons advies. Onze bouwkundig adviseur Pieter Prett bezocht het stolpje en constateerde dat de

bouwkundige staat dermate slecht was -ook de (opvallende kleine, dubbele) vierkantsconstructie was hevig aangevreten- dat restauratie in dit geval geen optie zou zijn. Het advies: herbouw met inachtneming van de bestaande maten en verhoudingen en met weglaten van ontsierende aanbouwsels. Aanvankelijk was het een probleem dat de stolp niet meer in het bestemmingsplan voorkwam. Met in een fase daarna alle lichten

op groen is de herbouw gestart, de foto's van januari j.l. tonen het oprichten van de houten vierkantsconstructie.

De nieuwe stolp zal enkele decimeters hoger uitkomen dan zijn voorganger in verband met het zogeheten 'bouwbesluit' dat hogere afmetingen aan binnenmaten c.q. deuren voorschrijft. De gepotdekselde zijgevel en de dakspiegel worden in ere hersteld. ▲

De stolp in sterk vervallen staat.

Nieuw vierkant wordt ingehesen.

B I N N E N

In de Binnenkijker kijken we binnen in de stolp. Nog meer dan de exterieurs van de stolpen zijn de interieurs zeer verschillend. In deze aflevering zijn we meteen actueel, kijken we binnen in de statige grandeur van Betsy's Hof in Heiloo.

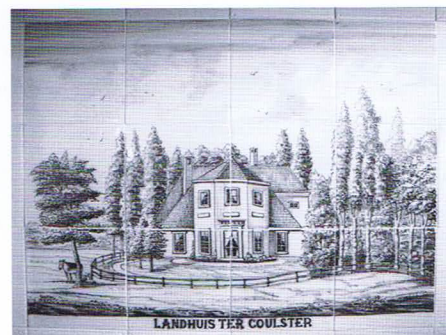
Een lange straatweg voert langs een witte dorpskerk, zakelijk gemeentehuis, winkels en appartementen, gevolgd door een parkachtig bos. Gelijktijdig aan de bosrand als in de open ruimte van een weiland staat daar als bij toverslag een imposante witte stolpboerderij met grijs-zwart pannendak. Onwillekeurig wrijf je met de hand over de ogen. Is dit een sprookje of staat die prachtstolp daar werkelijk bos en wei te domineren?

Die laatste conclusie is terecht. Niks fata morgana, gewoon boerenrealiteit. Noord-Hollandse landelijke bouwkunst pur sang. Naast landgoed Ter Coulster staat Betsy's Hof, als modelboerderij gesticht in 1913. Dat kenmerkende karakter van modelboerderij was bij de uitgevoerde herbestemming en restauratie een belangrijk uitgangspunt. De beleving daarvan is dan ook grotendeels intact gebleven. Buiten is dat zonder twijfel de forse maatvoering en de strakke vormgeving. Binnen is dat met name waar te nemen in de tot smaakvolle en lichte woonruimte omgevormde stal. Lange regel en staart zijn nu het privé domein voor reflectie van de eigenaren of bieden gastvrijheid aan geanimeerde familie-

bijeenkomsten. De stalen steunconstructie accentueert de huidige leefbaarheid en herinnert aan het boerenverleden toen hier de koeien met de koppen naar elkaar gestald stonden. Vijf meter van de oorspronkelijke stal bleef intact. Patronen in de vloer volgen de sporen van de groepen van weleer.

Kaasmakerij en vloerglas

De voormalige dars (in Kennemerland: dors) is voor het nieuwe gebruik in twee functies verdeeld. Eén helft werd woonkeuken, de andere helft de nieuwe entree. Achter de darsdeuren is de nieuwe woonkeuken gekomen, van waaruit men niet alleen fraai uitzicht heeft, maar ook direct toegang tot de oorspronkelijke kaaskamer. De bont gekleurde ruimte is, met al die groene en gele estrikken op de vloer, een sieraad in de stolp en een levende band met het boerenverleden. De koeien zorgden voor de melk van de huisbestierde, toentertijd moderne kaasmakerij. Vanuit de woonkeuken is er eveneens toegang tot het vierkant dat zijn centrale functie ook na de herbestemming heeft behouden, maar nu als belangrijk kruispunt in de stolp. Voor begane grond als de nieuw gerealiseerde ver-

trekken op de verdieping. De indrukwekkende maatvoering van het hoge en brede vierkant is zichtbaar gebleven en doet bij omhoog kijken, duizelen. De indirecte lichtinval, via dakramen en beloopbaar vloerglas, is een architectonische vondst. De vierkantconstructie kon hierdoor zijn sprekende karakter behouden, terwijl het invallende licht zorgt voor een immens transparante ruimte die de nieuwe bestemming ondersteunt als was het een bewegwijzerde rotonde. Voor Bart en Marielies is de keuken-tafel echter de favoriete plek.

Orangerie

De nieuwe hal werd naast de nieuwe hoofdingang, ook de nieuwe plek voor de oorspronkelijke en nog aanwezige hardstenen paardenvoerbak en metalen ruif. Bij binnenkomst is de relatie met het boerderijverleden meteen duidelijk. Zo gaat het ook in de tot kantoorruimten en bibliotheek omgevormde woonvertrekken. De kleuren zijn uitgevoerd in de groentinten die de schilder er als onderste verflaag aantrof. Kleuren en bedsteedeuren zijn stijlvol ingepast daar waar in de oude woonkamers naast boeken ook computers verschenen. Het ritme van de oorspronkelijke ramen ondersteunt de hedendaagse noodzakelijke activiteiten om stolp en landgoed een zekere toekomst te geven. Zelfs de oude boerin kreeg op haar vertrouwde erf een eigen plek in de tot orangerie verbouwde vervallen schuur, die nu tot tevredenheid als tweede woning dienst doet. Nog even naar buiten voor een laatste blik op de achtergevel met zijn openstaande darsdeuren en de zuidgevel, die van de stal. Op het dak staan op vaste afstand vier rechte schoorstenen, die geen schoorsteen, maar ventilatiekanaal zijn. Intact gebleven bouwkundige elementen van de hypermoderne modelboerderij die Betsy's Hof 100 jaar geleden was. ▲

k i j k e r

